

Leseveiledning til forelesning 22.01

Etter forelesning 15.01:

Les S&W kap. 1 og 2

Forelesningsnotat nedenfor

ECON1210 – Våren 09

Foreleser og emneansvarlig

Tone Ognedal, rom 1108

tone.ognedal@econ.uio.no

konferansetid: torsd. 13.15-14

Følg med på emnesiden:

- **Oppgaver**
- **Løsningsforslag**
- **Beskjeder**

Gå på seminar og løs oppgaver til hver gang

Finn noen å løse oppgaver sammen med

Lærebok: Microeconomics, Stiglitz&Walsh
Øvrig pensum: se emnesiden!

Andre lærebøker man gjerne må se i:
Microeconomics, Bernheim&Winston
Microec.&behaviour, Frank

Hva skal vi lære i kurset?

Mikroøkonomiske grunnbegreper
Enkel mikroøkonomisk analyse
Anvendelse av enkel analyse

I dag:

- **Markeder**
- **Optimering ("tilpasning")**
- **Kostnader (spesielt:Alternativkostnader)**

Optimering ("Tilpasning")

Hvordan aktørene reagerer på endringer i økonomiske betingelser, som priser og inntekter.

Vil vi jobbe mer hvis skattesatsene senkes?

Sparer vi mer når renta øker?

Hva skjer med etterspørselen etter strøm når strømprisene øker?

Virker bonuslønn?

- **For ledere?**
- **For lærere?**
- **For industriarbeidere?**

Hvor følsom er bedriftenes etterspørsel etter arbeidskraft for lønnsendringer?

Vi skal stort sett anta:

- **Rasjonelle aktører**
- **Konsumenten velger den godekombinasjon hun liker best, blant dem hun har råd til ("goder" kan godt være ikke-materielle som fritid)**
- **Produsentene ønsker størst mulig overskudd**

Hva med andre faktorer som driver oss?

**Ønske om respekt, status, god samvittighet...
Noen slike faktorer kan analyseres i
standardmodellen**

**Verre med inkonsistente valg pga for eksempel
karaktersvakhet: kortsiktighet, avhengighet,
impulsivitet, gruppepress...**

**"Adferdsøkonomi" forsøker å utvikle mer
realistiske modeller for hvordan vi foretar våre
valg, men det ligger utenfor dette kurset**

Hva skal vi lære om optimering?

A. Produsentens tilpasning (overskuddsmaksimering)

Virknings av endringer i pris og kostnader

B. Konsumentens tilpasning (optimering).

Virknings av endring i priser og inntekt

- **Valg mellom ulike produkter/tjenester**
- **Valg mellom arbeid og fritid**
- **Valg mellom konsum og sparing**

→ Bruke A og B til å utlede etterspørsels- og tilbudskurver

A og B: pristakeradferd

Skal også lære litt om optimering når aktørene tenker strategisk: Spillteori

Kostnader

Gjennomsnitts- vs marginalkostnader

Gjennomsnittskostnader (GK, engelsk: AC)
= Kostnader per enhet

Marginalkostnader (MK, engelsk: MK)
= Kostnaden ved å produsere en enhet mer

Er det lønnsomt å produsere?
Trenger gjennomsnittskostnader

Hvis ja – hvor mye?
Trenger marginalkostnader

Variable og faste kostnader

t=0 :

Låneopptak til maskin: 10 (mill)

Produksjonskostnader = 6

Forventa inntekter = 20

Forventa overskudd: $\pi = 20 - 6 - 10 = 4$

t=1

Maskinen er kjøpt og betalt

Prisen lavere enn forventet: Inntekt = 12

Overskudd: $\pi = 12 - 6 - 10 = -4$

Bedre å legge ned?

Nei, ikke nødvendigvis!

**L = maskinens salgsverdi på t=1
(likvidasjonsverdi)**

Videre drift:

$$\pi = 12 - 6 - 10 = -4$$

Legge ned (selge maskin):

$$\pi^0 = L - 10$$

Legge ned hvis og bare hvis $\pi^0 \geq \pi \Leftrightarrow L \geq 6$

OBS: Låneopptaket (10) er ”sunk cost”.

Alternativkostnad(Alternativ-verdi)

= hva som må oppgis av andre goder

= verdien i beste alternative anvendelse

Hva er kostnaden ved å studere?

- **Bøker, studieavgifter og lignende**
- **Tapte inntekter (alternativverdien av tid brukt på studier)**

Hvilken kostnad skal brukes når det offentlige ansetter en person i et område med ledighet?

Avhenger av alternativverdien

	Nord	Syd
Computere	5	1
Skjorter	100	50

Alternativ
bruk av
100 timers
arbeid:

Hva er kostnaden ved en computer?

→ se på alternativkostnaden = hva som alternativt kunne vært produsert

Alternativkostnad ved computer:

Nord: 20 (skjorter)

Syd: 50 (skjorter)

Alternativkostnad ved skjorte:

Nord: 1/20

Syd: 1/50

Markeder = frivillig bytte av varer og tjenester

Hvert land har 200 arbeidstimer. Bruker 100 enheter på hvert gode før handel. Mulig med handel som begge tjener på?

Eksempel på handel:

	Nord	Syd
Produksjon av computere	6 (+1)	0 (-1)
Konsum av computere	5	1
Produksjon av skjorter	80 (-20)	100 (+50)
Konsum av skjorter	120 (+20)	60 (+10)

Begge land får det bedre!

Bytte/handel:

Minst èn må få det bedre og ingen må få det verre (= "Pareto-forbedring") for at begge parter skal være villige til å inngå en avtale

**OBS: Sier ingenting om at utfallet er rettferdig
Kan være en Paretoforbedring at:**

- **Rike land dumper farlig avfall i fattige land**
- **Fattige jobber til lusedønn under farlige forhold**

Ikke alle frivillige avtaler anerkjennes:

- **Organsalg**
- **Narkotikahandel**

Marked

= Frivillig bytte av varer eller tjenester

Analyse av markeder med fullkommen konkurranse en sentral del av kurset.

OBS: Mer formell analyse i dette emnet enn det læreboka legger opp til. Se oppgaver!

Beskrivende vs vurderende analyse (deskriptiv vs normativ)

Beskrivende analyse: Hva skjer hvis...?

Vil skatteinntektene øke hvis vi setter ned skattesatsene?

Vil et svakere oppsigelsesvern gi flere jobber?

Hvorfor øker leieprisen på bolig nå?

Hvilke effekter vil lavere alkoholavgifter ha?

Hvem tjener på at snekkere jobber svart – kjøperne av snekkertjenester eller snekkerne?

Normativ analyse: Er det bra å .....?

Bør vi senke skattene?

Bør vi ha svakere oppsigelsesvern?

Bør det offentlige gripe inn i boligmarkedet?

Bør vi fjerne alkoholavgiftene?

Hvor mye ressurser bør vi bruke på å bekjempe svart arbeid?

Er det noen grunn til inngrep i frivillig bytte av varer og tjenester??

Skal se på grunner til at markedet kan gi dårlige løsninger?

- **Fordelingshensyn**
- **Indirekte virkninger**
- **Offentlige goder**
- **Monopolmakt**
- **Asymmetrisk informasjon**

→Grunner til offentlige inngrep (?)

Gir offentlige inngrep i markedet en bedre løsning enn den imperfekte markedsløsningen?

Analysere virkninger av offentlige inngrep, deskriptivt og normativt:

- **Skatter/avgifter & subsidier**
- **Minstepris og maxpris**

Ulike markedsformer:

Pristakeradferd: Mange små kjøpere og selgere
Ingen enkelt påvirker markedsprisen

Jordbær på torget

Markedsmakt: en eller få selgere

Monopol: Selger setter pris. Tar hensyn til sammenheng mellom pris og salg

Flytoget, Gillette, ny teknologi, nye medisiner
-nære substitutter?
-monopolmakt bare for en periode?
-prissamarbeid?

SAS og Norwegian: Er to konkurrenter nok?

Monopsonimakt: en eller få kjøpere

Kjøper setter pris: sammenheng mellom pris og kvantum man får kjøpt

Enkelte arbeidsmarkeder
Offentlig sektors innkjøp

Hva skal vi lære?

Mest om:

Marked med fullkommen konkurranse

Forstå tilbuds- og etterspørselskurver

Analysere virkninger av endringer i tilbud eller etterspørsel, spesielt offentlige inngrep.

Vurdere virkningene av endringene

Markeder med imperfekt konkurranse:

Markedsmakt

Monopol & monopolistisk konkurranse

Få og store tilbydere: strategisk adferd

Litt om betydningen av informasjon

**Svært lite om samspillet mellom markeder
(Kommer på ECON3610)**